

UVOD

PREDMET, CILJEVI, HIPOTEZA I TOK ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja teze je internacionalizacija poslovanja kao opšti proces i dileme koje se javljaju pri kreiranju i primeni međunarodnih pravila i principa radi postizanja standardizacije finansijskog izveštavanja, kao jednog od ciljeva globalizacije, a u svrhe bolje uporedivosti finansijskih izveštaja.

Globalizacija svetskog tržišta roba, usluga i kapitala uslovljava brži razvoj, donošenje i primenu jedinstvenih međunarodnih pravila i principa, kao osnovnog preduslova za stvaranje i promovisanje jedinstvenog informacionog sistema - bitnog faktora standardizacije finansijskih izveštaja neposrednih učesnika na međunarodnom tržištu. Jedinstveni ekonomski prostor Evrope i sveta predstavlja potrebu globalnog svetskog tržišta koje zahteva standardizovano finansijsko izveštavanje ili jednom rečju jedinstveni informaciono-poslovni jezik. Na globalnom ekonomskom prostoru drugačiji jezik i nije moguće koristiti. Standardno finansijsko izveštavanje kao produkt računovodstva otvara mogućnost za „globalni jezik” poslovnog sporazumevanja uz primenu jedinstvenih instrumenata; drugim rečima, traži da se svi učesnici na jedinstvenom ekonomskom tržištu sporazumevaju „istim jezikom”. Međunarodni računovodstveni standardi, Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja MRS/MSFI i prateća regulativa su nastali kao odraz potrebe za ujedinjavanjem (tzv. harmonizacijom) računovodstvene prakse na svetskom nivou.

Standardizacija finansijskog izveštavanja na globalnom nivou ima za cilj da obezbedi sve podatke i informacije za uporedne analize i jednoobrazno finansijsko izveštavanje, radi poslovnog komuniciranja u međunarodnom okruženju. Slobodan promet kapitala između zemalja zahteva ujedinjavanje sadržaja i forme finansijskih izveštaja kako bi se njihovim korisnicima, na prvom mestu investitorima, olakšalo njihovo korišćenje i upoređivanje radi donošenja optimalnih investicionih odluka uz što manji rizik. Primena Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja pruža investitorima relevantne informacije, smanjuje troškove pribavljanja informacija, utiče na pristup tržištima kapitala i čini da raspoložive informacije budu uporedive na međunarodnom nivou. Po svojoj koncepciji, Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja prvenstveno su usmereni ka tome da javnosti obelodane okvir za sastavljanje i prezentovanje finansijskih izveštaja. Kao takvi, namenjeni su celokupnoj javnosti zainteresovanoj za pouzdane tržišne informacije i treba da obezbede ravnotežu između dve fundamentalne kategorije koje čine temelj izveštavanja, a to su njihovi korisnici sa jedne strane i sadržaj informacija koje su predmet prezentovanja sa druge strane.

Savremeni poslovni subjekti zahtevaju da finansijski izveštaj bude informativniji i korisniji za investitore, kreditore i ostale korisnike tj. da sadrži informacije koje odgovaraju njihovim zahtevima.

Standardizacija finansijskog izveštavanja u Evropi u poslednjim decenijama XX veka se odvijala pod uticajem računovodstvenih direktiva Evropske ekonomske zajednice (Evropske unije). Početkom ovog veka ona je dobila nov zamah, zahvaljujući implementaciji Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja MRS/MSFI. U afirmaciji modela finansijskog izveštavanja veliki je doprinos anglosaksonskih i Evropskih institucija, kao i profesionalnih organizacija. Sa procesom globalizacije, Međunarodni računovodstveni standardi se i dalje usavršavaju kako bi se odgovorilo na globalne zahteve tržišta robe i kapitala. Optimizacija finansijskog izveštavanja je cilj, radi čega je potrebno stvoriti mogućnost jedinstvenog kreiranja, ali i primene međunarodne profesionalne regulative u finansijskom izveštavanju. Uspesna i dosledna primena standardnih instrumenata međunarodne profesionalne regulative predstavlja novi kvalitet finansijskog izveštavanja u svetu i uslovljen je velikim brojem faktora.

Uspesnost primene globalnih instrumenata i druge međunarodne profesionalne regulative je, takođe, u neposrednoj korelaciji sa standardizacijom edukacije profesionalnih računovođa na globalnom nivou, ali i neophodne harmonizacije finansijskog izveštavanja na globalnom nivou i spremnošću nacionalnog uspostavljanja standarda za primenu. Zbog toga su u ovoj tezi značajno mesto zauzeli faktori, instrumenti i regulatori, koji utiču na kreiranje i primenu međunarodne profesionalne regulative na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, sa posebnim osvrtom na stanje u Srbiji.

Slobodan protok uporedivih računovodstvenih informacija je važan preduslov funkcionisanja tržišta kapitala u Evropskoj uniji, u kojoj je i naša zemlja neposredno aplicirala za uključivanje. U funkciji realizacije ovog cilja, unija se opredelila za finansijske izveštaje bazirane na globalnim računovodstvenim standardima koji su transparentni, razumljivi, primenljivi, uporedivi i omogućavaju efikasno obavljanje procesa finansijskog izveštavanja i revizije.

Ciljevi istraživanja su opredeljeni samom temom magistarske teze i u središtu istraživanja dominiraju: opis, objašnjenje, budući značaj i uloga:

- pojave i fenomena relevantnih faktora savremenog razvoja internacionalizacije i neophodnosti harmonizacije finansijskog izveštavanja kao osnove poslovnog komuniciranja;
- suštine pojavnih oblika finansijskog izveštavanja u globalnom ambijentu;

- uticaja međunarodne profesionalne regulative na stvaranje prihvatljivog finansijskog izveštavanja;
- dometa i perspektive izgradnje i usvajanja finansijskog izveštavanja usklađenog sa standardima međunarodne računovodstvene regulative u Srbiji.

Hipoteza istraživanja: Savremeni razvoj globalizacije ekonomije i privrednih tokova, inicirao je neophodnost harmonizacije, informisanosti u poslovnim sistemima (kompanijama i preduzećima), utemeljen na činjenicama i informacijama prezentovanim u finansijskim izveštajima. Razumljivost, kvalitet i konačno korisnost tih finansijskih izveštaja za odlučivanje, podrazumeva njihovu harmonizaciju odnosno unifikovanje i transparentnost u implementaciji principa i pravila u procesu standardizacije finansijskih informacija. Usvajanje koncepta finansijskih izveštaja, zasnovanog na globalnim instrumentima i drugoj međunarodnoj računovodstvenoj regulativi, predstavlja potrebu i izvesnu perspektivu, koja se ipak spotiče o razne prepreke i ograničenja, koja se moraju otkloniti i na globalnom i nacionalnom nivou.

Postavljena hipoteza i teze na kojima se zasniva ukazuju na značaj istraživanja, jer samo na osnovu finansijskih izveštaja, sastavljenih prema univerzalnim standardima, nezavisni analitičari i izveštači mogu ocenjivati i pouzdano predviđati buduće trendove u pojedinim granama industrije, u čitavoj ekonomiji države, pa i kod nas u Srbiji. Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja primenjuju se skoro u čitavom svetu. Najveća odgovornost nezavisnih analitičara a posebno profesionalnih računovođa - izveštača je da sačine tačne i nezavisne informacije čiji je cilj javno, istinito i objektivno prikazivanje i prezentovanje podataka o poslovanju kompanija. Osnovni smisao finansijskih izveštaja je da se u njima prezentuje ekonomska suština transakcija i događaja na način kako su se oni stvarno odigrali, ali i da se prikažu posledice tako nastalih događaja koji su računovodstveno obuhvaćeni. Međutim, finansijski izveštaji ne pružaju sve informacije koje bi korisnicima mogle biti nužne pri donošenju nekih, posebno strateških poslovnih odluka, budući da ukazuju na finansijske učinke prošlih događaja i ne sadrže nefinansijske informacije. Koncept kvaliteta finansijskih izveštaja, takođe, polazi od multidimenzionalnosti njihovih karakteristika i potreba korisnika. Najznačajnije dimenzije kvaliteta finansijskih izveštaja proističu iz materijalnosti, kao praga kvaliteta zasnovanog na neizostavnosti finansijskih izveštaja sa različitim informacionim sadržajima, za potrebe njihovih korisnika.

Potreba za unifikovanjem i unapređenjem finansijskog izveštavanja predstavlja opšti trend, prepoznat i u najrazvijenijim tržišnim ekonomijama i finansijskim sistemima, što treba da bude prepoznato i u Srbiji. Dobro finansijsko izveštavanje pomaže izbegavanju kriza i korporativnih skandala i pozitivno utiče na ukupna ekonomska kretanja.

Unapređeno finansijsko izveštavanje može doprineti privlačenju više stranih direktnih i portfolio investicija, većoj dostupnosti kredita manjim preduzećima, omogućavanju investitorima većih preduzeća da bolje procene perspektive preduzeća i donose investicione odluke i glasaju na osnovu dobre informisanosti. Pored toga, objektivno finansijsko izveštavanje bi povećalo sigurnost u funkcionisanje finansijskih tržišta, ojačalo korporativno upravljanje, omogućavanjem akcionarima i javnosti da nadgledaju rad uprave, potpomoglo bi transparentnu i korektnu privatizaciju kompanija u državnom vlasništvu.

Treba istaći da iz tranzicije računovodstva i finansijskog izveštavanja proističu brojne opasnosti, ali i šanse, koje se mogu racionalno tretirati samo ukoliko se shvati njena suština i na pravi način reaguju na date promene i država i profesija.

Tok istraživanja: Objektivna analiza stanja i izazovi pri izradi ove teze, oslikavaju izazove sa kojima se suočavaju globalna i nacionalna računovodstvena teorija i praksa. Orjentacija istraživanja je na analizi i dokazivanju toka procesa internacionalizacije poslovanja i finansijskog izveštavanja kompanija u svetu, Evropskoj uniji i u našoj zemlji. Kvalitetno finansijsko izveštavanje vremenom postaje sve potrebnije i dobija sve veći značaj. Povećava se broj i značaj finansijskih izveštaja, broj korisnika i institucija za kontrolu kvaliteta finansijskih izveštaja. Otuda potreba za uspostavljanjem koncepta kvaliteta i kontrole kvaliteta. Savremeni koncept kontrole kvaliteta podrazumeva uvođenje standarda kvaliteta finansijskog izveštavanja, zasnovanih na principima upravljanja ukupnim kvalitetom. Realizacija kvalitetnog finansijskog izveštavanja, kao i upravljanje ukupnim kvalitetom samog izveštavanja podrazumevaju sagledavanje i ocenu ukupnosti obrazovanja računovodstvene profesije, kako u svetu tako i kod nas.